

VOORWOORD

Wat een geluk zo'n prachtige woonwijk, voorzien van alle gemakken én zo fijn gelegen tussen water en groen en dichtbij het stadscentrum. Bewoners zullen het volmondig beamen. Oordeelt u zelf, en ga eens wandelen met deze routes als leidraad.

Er zijn twee routes, één door het noordelijke waterrijke deel van de wijk en één door het zuidelijke meer stadse deel van De Leyens.

Hoewel oorspronkelijk in één adem genoemd met de wijk Buytenwegh, heeft deze Zoetermeerse wijk een heel eigen identiteit. Openheid, is wellicht een goede benaming om het karakter van de wijk te omschrijven. Dat de bewoners af en toe vrezen voor natte voeten, is niet vreemd.

Het vizeelgemaal De Leyens heeft altijd genoeg werk te doen en zo nodig werkt het gemaal de Nieuwe Polder mee. U vindt dit voormalige stoomgemaal door de Broekwegkade richting Zoeterwoude af te lopen. Dit uitstapje werd al in een eerdere route beschreven: Zoetermeerse Plassengebied. Ik wens u namens de initiatiefnemers vanuit de gemeente Zoetermeer en

Floravontuur Promotie Zoetermeer heel veel wandel- en kijkplezier!

Frans Muijzers, wethouder wonen en architectuur



De Leyens

De Leyens, klavertje vier aan de Meerpolder

De steel van de klaver is de Broekweg, de oudste weg van Zoetermeer (1295), de blaadjes worden gevormd door het kruis dat de Broekweg en de Randstadrail maken in het centrum van de wijk: winkelcentrum De Leyens. De Aziëweg en de Europaweg begrenzen de wijk aan de zuid-oostzijde, de Zwaardslootseweg in het zuidwesten en de Meerpolder en de Zoetermeerse plas aan de noordzijde. De wijk De Leyens wordt gebouwd vanaf 1974 en vormt samen met Buytenwegh het derde quadrant van de compacte stad. Deze bestaat volgens het structuurplan van 1968 uit vier woonwijken of quadranten rond een nieuw te bouwen stadscentrum. Het eerste quadrant wordt gevormd door de wijken Dorp, Palenstein en Driemanspolder. Het tweede wordt gevormd door de wijk Meerzicht. Het vierde quadrant vormt de wijk Seghwaert. De wijken Noordhove, Rokkeveen en Oosterheem zijn dan nog toekomstmuziek.

Noord en zuid

De Leyens kent vele buurtjes met elk een eigen karakteristiek. De sterkste scheiding in de wijk wordt gevormd door de Randstadrail. Deze verdeelt de wijk in noord en zuid. Noord gericht op het open gebied en waterrijk. Zuid gericht op de stad en heerlijk dicht bij het stadscentrum. In het zuidelijke deel vinden we de Stroken, de Schouwen en de Zijden; in het noordelijke deel de Kaden, de Werven en de Reden. In het Zuidelijke deel van de wijk komt het stedenbouwkundige gedachtegoed van de jaren zeventig nog duidelijk naar voren: de mens dient centraal te staan en kleinschaligheid en variatie voeren de boventoon. U ziet hier laagbouw gesitueerd aan woonerven en binnen de woningbouwprojecten variatie door verschillende kapvormen en materialen. Verdwalen in dit deel van de wijk is eenvoudig, hoewel de hoge bebouwing van het huidige Stadscentrum wel aanknopingspunten biedt. Het noordelijke deel van de wijk is in de eerste helft van de jaren tachtig gebouwd. De Reden en de Werven vormen zo een meer open gebied en sluiten aan op de strakkere bouwwijzen die u wellicht van de latere wijken Noordhove en Rokkeveen kent.

Buurtjes

Het buurtje van de Schouwen is het meest stadse deel. Het buurtje van de Zijden wordt gekenmerkt door het Ziekenhuis, de GGD en het wijkwinkelcentrum. In het buurtje van de Stroken is de historische polderverkaveling nog het best zichtbaar door de windsingels van elzen en populieren en het water van de Hoofdtocht dat via het Binnenpark, parallel aan de Filmlaan en de Bert Haanstrastrook langs de Randstadrail en dan langs het kerkgebouw De Doortocht bij het gemaal De Leyens aankomt. Hier wordt het water omhoog gebracht tot het niveau van de Broekwegwetering die direct verbonden is met de Zoetermeerseplas. Fraai in het Strokenbuurtje zijn de

wijktuinen met de boomgaard en de bijenkasten. In het buurtje van de Kaden zijn de Meerpolder en het water van de Broekwegwetering sfeerbepalend en in het buurtje van de Werven en de Reden wederom het water én het groengebied Het Lange Land dat grenst aan de Zoetermeerseplas.

'Leie'

Het woordje 'leie', stuk land, daar verwijst 'De Leyens' naar. Het stuk land dat tussen de Zwaardslootseweg, Leidsewallen en Meerpolderdijk lag, werd in 1544 'Die Leyens' genoemd. Dit land was tot de droogmaking tussen 1767 en 1771 heel nat. De vier molens die de klus klaarden werden in 1877 helemaal afgebroken en vervangen door het gemaal De Nieuwe Polder dat nu aan de Zoetermeerseplas (zandwinplas) staat. Overtollig water uit de vijvers en sloten van de wijken Meerzicht, Driemanspolder, Buytenwegh en De Leyens wordt door het vizeelgemaal De Leyens opgepompt naar de Broekwegwetering, een uitloper van de Zoetermeerseplas.

Een buitenwijk met stadse voorzieningen

Naast het ziekenhuis met de huisartsenpost aan de Toneellaan en de middelbare school aan de Werflaan heeft de wijk De Leyens het verpleeghuis REC, de GGD, de GGZ en drie locaties met ouderenwoningen en ouderenverzorging. Op de plaats van het huidige verpleeghuis aan de Brechtzijde wordt een nieuw Regionaal Expertise Centrum gebouwd. Alle bewoners en werknemers zullen tot in 2010 gebruik maken van het tijdelijke verpleeghuis Monteverdi aan de Ondineschouw. In het wijkwinkelcentrum treft u twee supermarkten, diverse winkels, een snackbar en een restaurant aan. Sporten kan bij Racket- en Fitnesscenter De Leyens en wandelen in het Binnenpark, langs de Meerpolder of in het Noord Aa-gebied. Door de gunstige ligging ten opzichte van groen én stad kunt u in De Leyens, om in Zoetermeerse termen te blijven, 'van twee walletjes eten'.

Info route 'Noord'

Lengte:	5 km (5224 m)
Beginpunt:	Randstadrailhalte De Leyens
Eindpunt:	Randstadrailhalte De Leyens

Achtergrondinformatie wandeltocht

1 'De Gondelkade' aan het van 't Hoffplein is een dienstencentrum met ouderenwoningen en ruimten voor kinderopvang en recreatie. Dit gebouw bestaat uit twee losstaande delen die door een met glas overkapt loopbrug over het water met elkaar zijn verbonden. Een grote glasgevel aan de zijde van het gemaal is een zeer verrassend en fraai element



van dit gebouw van architect Hans van Beek. Opvallende terugkerende vormen in het geheel zijn driehoeken, onder andere in de daken en in de glasgevel. Een maritiem accent, hier aan de Gondelkade, zijn de ronde vensters die verwijzen naar patrijspoorten uit de scheepvaart. Wat we hier wellicht missen zijn de gondels uit Venetië.

2 Tussen twee boven het water zwevende mobielen staat het vizeelgemaal De Leyens dat hier werd geplaatst in 1977 en wordt beheerd door waterschap Rijnland. Hier is het proces van waterbeheersing mooi zichtbaar. Regenwater komt via gootjes en slootjes bij elkaar in de tochten. De Hoofdtocht voert het naar het gemaal De Leyens, dat het van 5.80 m -NAP naar 4 m -NAP opvijzelt in de Broekwegwetering richting Zoetermeerseplas. De bewegende roestvrijstalen objecten (kinetische kunst) werden hier in 1984 geplaatst. Ze zijn identiek en bestaan uit drie op elkaar geplaatste vormen, waarvan de bovenste twee los van elkaar kunnen bewegen. Bij wind maken ze steeds nieuwe figuren. De afzonderlijke delen zouden kunnen worden omschreven als stoelen zonder poten met een rugleuning boven en onder. Dick Box is de ontwerper. Op deze plek kunt u eveneens genieten van de woningen in de directe omgeving. Noemenswaardig is de aparte gestapelde bouw in grijsrode baksteen met gevels naar stadse pakhuisen uit vroeger tijden en met een galerij op straatniveau aan de Broekwegkade, én, de twee aan twee geschakelde woonhuizen in witte baksteen met zwarte, witte en rode accenten in de daken en de kozijnen. Allemaal hebben ze die zwarte voordeur, geplaatst in twee rijtjes in een rechte hoek aan de Kaagkade en Klipperkade, direct aan de kade van de Broekwegwetering. Deze laatste woningen werden 1987 gerealiseerd naar ontwerp van architect Ron Forrer voor het bouwplan van architectenbureau Groosman Partners.



3 62 jongerenwoningen treft u hier aan bij Gondelkade 550-611. Ze vormen samen 'De Sprinter'. Veel Zoetermeeders kennen de Sprinter (nu Randstadrail) als hun snelle en pit-tige stoptreintje dat zijn dagelijkse krakelingen reed door alle wijken naar Den Haag heen en weer. Leuk is het dat hier nog een stenen sprintertje staat om in te wonen. De golvende gevel en de kleuren herinneren aan de geel-blauwe NS-trein...maar verwijzen tevens naar de gemeentelijke kleuren van Zoetermeer. Het gebouw is een ontwerp van Schippers architectenbureau uit 1998.

4 'Hannie van Leeuwen gebouw', heet het kantoorgebouw, iets verder aan de Kadelaan. Het gebouw verradert zijn constructie aan de buitenzijde in de gevel met de zichtbare pijlers van beton met kapitelaalachtige vormen op iedere verdieping. Het gebouw is, met haar oranje-rode baksteen in de gevels van de verdiepingen en met de witte stenen op de begane grond, ondanks de stoere constructie, een charmante verschijning. Een compliment dus aan mevrouw Van Leeuwen; een bekende Zoetermeerse CDA-politica. Het gebouw werd gebouwd na 1980 naar een ontwerp van de architect R.D. Bleeker in opdracht van de E.V.O. (Algemene Verlader- en Eigen Vervoers Organisatie). Nu heeft het kantoorgebouw andere gebruikers.



5 'Het Fregat' is de naam van de serviceflat met dienstencentrum, dat in 1980 in opdracht van de stichting Woonhaghe werd gebouwd aan de Fregatwerf waar u met deze route achterlangs gaat. Wellicht doet het gebouw wat denken aan een apenrots in de diertuin. Het schuine organische lijnenspel is een kenmerk van het werk van de architect A. Alberts. Onder invloed van de antroposofie ging hij de rechte hoek mijden. Opvallend mooi is het metselwerk met een lichte oranje-rode gegroefde baksteen. Hoewel het om een groot gebouw gaat maakt het geen massieve indruk. Dat komt door de verschillende bouwvolumes, dakvormen en hoogten. De ligging van het gebouw op de kade aan de Broekwegwetering doet eer aan de naamgeving. De filosofie van de antroposofie is vergaand uitgewerkt door deze architect in de bekende kantoorgebouwen van de ING in Amsterdam (1987) en van de Gasunie in Groningen (1994).

6 Langs de Werflaan hebben de huizen een strenge uitstraling. Carel Weeber ontwierp woonhuizen in blokvormige rijtjes. Ze zijn een voorbode van de versobering en de verstrakking van de jaren tachtig en begin jaren negentig. Aan de straatzijde, de gevelzijde, zijn de raampartijen klein en ondergeschikt aan de donkere mangaanbakstenen die over de gehele rij woonhuizen een lange horizontale belijning vormen in de lichte gevel. Aan de achterzijde hebben de woningen een diep doorlopende kap tot op de eerste woonlaag, die niet zichtbaar is vanaf de straat.



7 Waar eerst een noodschoolgebouw stond, zijn nu strak vormgegeven, rechthoekige patio-woningen geplaatst als een aards hof waarbinnen geparkeerd kan worden. De huizen zijn in 2005 gebouwd in opdracht van Wildschut Bouw-Ontwikkeling naar een ontwerp van Mei Architecten. Deze uitloper van de groenstrook langs de Aziëweg is een wel heel verrassend symmetrisch parkje. Het vormt de grens tussen de Reden en de Werven. De centrale as van dit park, het voetpad ingebed in gras, eindigt in een symmetrisch pleintje compleet met buxushagen. De zichtlijn zet zich nog verder door via het haventje over het water naar de puntgevels van de woonhuizen aan de Sloepkade; deze laatste werden ontworpen door architectenbureau van der Lek in 1986.

9 Het Lange Land is het groengebied met hoge schietwilgen en andere waterminnende struiken en bomen. Deze strook groen grenst direct aan het water van de Zoetermeerseplas. Verschillende verenigingen en een restaurant zijn hier gevestigd. Opvallende woonhuisarchitectuur in rijtjes, door architect J. van Ringen, treft u aan op de Nansenrede, de Redelaan en de Marco Polorede. De woningen kenmerken zich door veel blauwgekleurd hout in de gevels, de witte baksteen en de aangebouwde serres met zicht op het water van de Broekwegwetering. Deze huizen hebben de lichtheid en vrolijkheid van een zonovergoten badplaats. Opvallend zijn de rode regenpijpen op de gevels van de huizen aan de James Cookrede. Wat een effect! Dit is opnieuw werk van het architectenbureau Groosman Partners (infor. 2).



10 Vanaf de ophaalbrug heeft u zicht op het 'Venetië' van Zoetermeer. Het brede water van de Broekwegwetering dat over gaat in de Zoetermeerse plas heeft die weidheid en tevens het wonen direct aan het water. De Kadenbuurt wordt aan deze zijde op verschillende plaatsen ontsloten door water. Opvallend zijn de vele verschillende soorten puntdaken die met rustig weer gezellig spiegelen in het water. De bebouwing is hier heel divers; vrijstaand en rijtjes met langs- en dwarskappen (puntjes) en twee-onder-een-kap huizen met a-symmetrische daken. Deze laatste zijn te vinden aan de Tjotterkade en zijn een ontwerp van architectenbureau H. Moomian uit 1983.

11 Turfschipkade 55, kent u deze aparte villa grenzend aan recreatiegebied Noord-Aa en Zoetermeerse plas wellicht van de postzegelvelletjes uit de serie 'Mooi Nederland' uit 2008. Heel opvallend is de vorm en het materiaal (RVS) van het dak, de ronde toren en de gladgestreken witte buitenmuren. De architect van dit woonhuis is Ruud van Bochoven, het bouwjaar is 2003.

12 De Meerpolder bepaalt de sfeer van de Kadenbuurt aan de noordkant. Hier treft u de meest fantastische ringsloot uit de omgeving, vol vis en compleet met aan de weidekant door de koeien afgetrapte kanten. Op het speelpleintje aan de Peggekade (het Peggeplein) vindt u een beeld dat wordt



gevormd door tweemaal de omtrek van een baggerlaars in roestvrijstaal. Deze twee omtrekken haken in elkaar. De kunstenaars Ien Dobbelaar baseerde zich op de geschiedenis van het land waarop dit kunstwerk staat: drooggelegde kleigronden die voorheen bedekt waren door lagen veen en moeras, nattigheid dus. Het beeld uit 2000 is genoemd: 'Ode aan de baggeraars'.

13 De Hoerkade omsluit het jaren zeventig wijkje naar het ontwerp van het Utrechtse architectenbureau Knoop & Nieuwveld uit 1979. Centraal gelegen zijn de eenlaagshuizen met de gecombineerde dwars- en langskap die herinneren aan ouderwetse hofwoningen. Oer-Hollands is de kleur van de pannen: oranje. Ook oranje zijn de kleine korte dakdelen op de vijf woonlagen hoge appartementengebouwen die bij dit project horen. Grenzend aan de achterzijde van de hofwoningen bevindt zich een parkeerdek van twee lagen. Eén van deze parkeerdekken van de huizen aan één zijde van de Hoogaarskade moest worden gesloopt vanwege instortingsgevaar. Rondom, in hoefijzervorm, vindt u huizen met verspringende kaphoogtes en hier en daar uitgebouwde houten erkers op de eerste verdieping. Verder is er afwisseling en eigenheid in de individuele gevels bereikt door onder andere boogvormen in betonnen gevelstenen en ingemetselde betonnen plantenbakken.

14 De Doortocht is een rechthoekig kerkgebouw in een lichtgele gevelsteen. Het platte dak is doorbroken door een verhoogd houten middendeel in donkerbruin. In een gele metaalsoort is de naam van het kerkgebouw en een kruis bevestigd op het donkerbruine hout dat uit de voorveel naar voren springt. Een kubus gevormd door bruine vierkante metalen stijlen geeft de ingangspartij aan en is tevens de ophanging voor een luidklokje uit 1768. Dit klokje is afkomstig van een voormalige katholieke schuilkerk aan de Voorweg. Het gebouw werd in 1975 gebouwd door Architectenbureau Van Vliet-Van Vliet hbo-Herpertz uit Leidschendam. Het was één van de allereerste gebouwen dat gereed kwam in de polder waar de wijk De Leyens ging verrijzen.